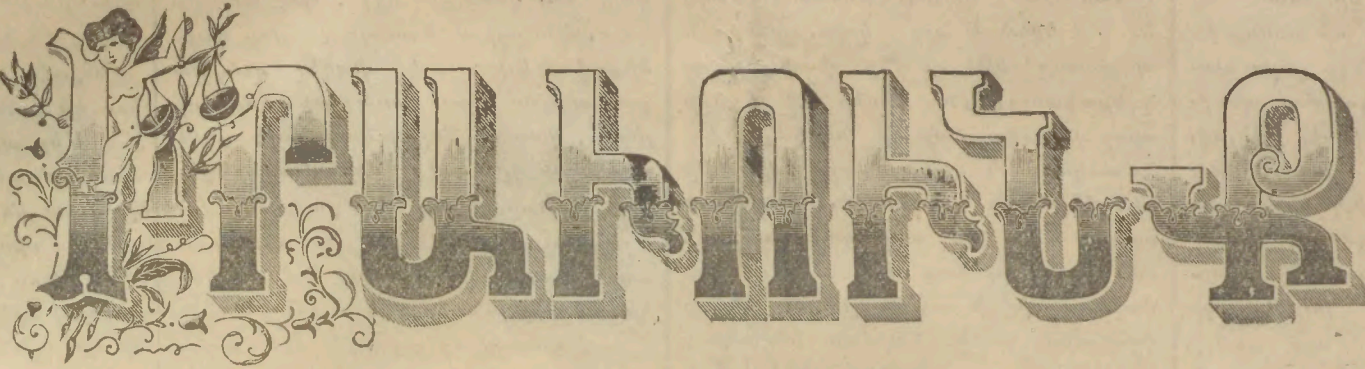

ՊԱՅՄԱՆՔ

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ
Տարեկան . . 12 ձր.
Վեցամսեայ . . 6 "
ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ
: լիւր թիւ մէկ ծաւրով
Տարեկան . . 14 ձր.
Վեցամսեայ . . 7 "
ԱՍԵՐԻԿԱ
Տարեկան 2.60 Տօլար
Վեցամսեայ 1.50 "
Կ Ա Ն Խ Ի Կ

Երանոշյան տ.դր
20 ամսիկս

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն Ե Ի Ք Ա Ղ Ա Ք Ա Կ Ա Ն

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒ Ի ԱՄՆԵ ԶՈՐԵՔՇԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐԱԹ

ՀԱՍՑԵ

Rédaction du journal

„Iraouunk“

VARNA (Bulgarie)

Редакция

на ВѢСТНИКЪ

„Ирѣвункъ“

ВАРНА

Գրոշքիւնք եւս
լեւ տրոշիր

ՍԼ ԿԸ ԲԱՒԵ

Հին Հնչակեաններու Ռուս-
չաքի մէջ հրատարակած Վերա-
ճնոյթի և չարախօսութիւն վերջին
թիւի նախադասութեամբ նոր ու-
ճիրներուն վրայ խօսելով, ոչ-
բացաւ Զիթճեանի անմեղ զահ-
մը լինելը կը խոստովանէր և այդ-
ոճրին մէջ Պ. Նաղարեկեանի
մատ չունենալը ապացուցանել կը
չանար անոր մէկ նամակին քա-
նի մը տողը մէջտեղ դնելով:

Շրջաբերականներով ու նա-
մակներով Զիթճեան մը պառակ-
տիչ, գրամաչորթ և դաւաճան
ներկայացնելէ ու զանի հալա-
ծել հրամայելէ յետոյ, այսօր
երեսը անոր անմեղութիւնը հրա-
պարակաւ խոստովանել ինչ կը
նշանակէ, կը հարցնեմ: Զղջում:
—Ո՛հ. որովհետեւ Շահէնի և
Զիթճեանի սպանիչները կամ թե-
լադրիչները ցարդ զղջումի բառ
մը արտասանած չըլլալէ զատ այդ-
անմեղ զոհերուն յիշատակին գէժ
նոր հայհոյանքներ ալ բնիկ
չէին քաջաւած. և հին Հնչակ-
պատգամաւոր Պետրոս Գալփեանի
Վառնա գալուն սրճարանի մը
մէջ խումբ մը ազգայնաց ներ-
կայութեանը որոշապէս ըսած էր
թէ «Շահէնի սպաննուելուն մի
զարմանաք, մեր գաղափարին
հակառակող կամ Վերակազմալ
ու և է գործիչ եթէ համարձակի
կողմէն ստի կոխել, պիտի սպան-
նուի»: Գալփեանն այս խօսքը
բազմութեան մէջ արտասանած
ատեն արդէն իմացած ըլլալու
էր թէ Զիթճեանն ալ Օտեսայի
մէջ սպաննուած է: Անոր այս
լիբը յայտարարութիւնը զոր
պատրաստ եմ ականջալուր վիա-
ներով հաստատել եթէ ինք ու-
րանայումէն բան կը պարզէ:

Իրենց գաղափարին հակառա-
կորդ անմեղներ սպաննել, որ-
պէս զի չը խօսին ու միամիտա-
բար իրենց հետեւողներու միտ-
քերը չը լուսարանեն: Ահա ոճ-
րին գաղտնիքը:

Վերաճնոյթի իւրի նոյն առաջ-
նորդով յողուածը ուրիշ աւելի
չարամիտ տղեր ալ կը պարու-

նակէր, առասպելական նոր սուտ
մը գլորելով, թէ Վերակազմալ-
ները 300 Հին Հնչակեաններ ըն-
պաննել որոշած են: Այս տեսակ
որոշում մը գոյութիւն չունենալը
անշուշտ գիտնալով է որ կը գը-
րեն այդ մարդիկը, ճիշտ Զիթ-
ճեանի 20 հազար տուար կըլլած ըլ-
լալու առասպելին մասնաւորապէս
կուզեն մարքերը գրգռել և իրենց
ծրագրած նոր ոճիրներու գոր-
ծադրութիւնը դիւրացնել և այժ-
մէն արդարացներ: Ռուսչաքի մէջ
գտնուող հին Հնչակեան խմբա-
կին այն փոփոքը թէ «գա-
լիսի յաղթանակը վերջապէս
մերը պիտի ըլլայ» կը բաւէր ի-
րենց սեւ ծրագրին բնոյթը պար-
զելու, և ահա Բ. քաղաքէ ըս-
տացուած նամակի մը հետեւեալ
տողերը կապացուցանեն նաև թէ
այդ սեւ ծրագրին գործադրու-
թեան ջանադիր կը գտնուին:

«Այսօր արժանաւոր աղբիւրներէ
կը քաղենք որ երկու նամակներ դը-
կած են Լժնոտնէն, թէ Հին Հնչակեան-
ները իրենց կեդրոնի հրահանգով եր-
կու տէրութիւններ կը դրկեն վերա-
կազմաւորելու Ս. Ն. պաննելու: Չեմ
զիտեր թէ ինչու համար: Պատճառը
հարկաւ լայնի կըլլայ: Սակայն ոտոյդ
է քանզի գաղափարապէս մեր ընկերե-
րը Լժնոտնի մէջ իմացան խորամանկու-
թեամբ:

«Նոյնը եւ կը ստուգեմ, քանզի ելեք
որ առաջ Բարիքի մէջ երկու երկուս-
տայիներ ուստախոս Բ. . . ին եկած
և Ս. Ն. հարցուցած էին:

«Իրաւունքի խմբագիրն ալ զգոյշ
թող կենայ: Այդ թեթիւը որ Զիթճեա-
նի և Միսոյի սպաննուելուն առթիւ
եղելութիւնը գրած էր, Լժնոտնի ու-
տիկանութիւնը թարգմանեց և հաս-
կցաւ որ սպաննութիւնները քաղաքա-
կան ոճրի մը երեսոյթ ունին և այն
աչքով կը նայի անոնց վրայ:

«Իրաւունք» որ ամին առթի մէջ մեծ
զոհողութիւններ ունեցած է ճշմար-
տութիւնը երեսն քերելու համար այս
խնդրոյ մէջ ալ իր պարտքը կատարեց
ուրտի անոր խմբագրին կեանքը իմի-
նէս նախամեծար կը համարեմ:

Ես խորհուրդ պիտի տայի հին
Հնչակեան գործիչներուն, որ
այլեւս դադարին գրգռիչ լուրեր
չինելէ ու հրապարակելէ, երկու
կողմէ տրուած զոհերը շատ հա-
մարելով: Անոնք մտածելու են
թէ եթէ այդ գրգռումները շա-

րունակեն հետեւանք թէ ան-
հատական և թէ ազգային տեսա-
կետով ոչրալի կ'ըլլայ, խրամա-
տը աւելի կ'ընդլայնուի և փո-
խարէն ոչինչ չը շահուիր, ու մի-
այն մեր հասարակաց թշնամին,
Թուրքը կը հրճուի ու կը ցնծայ:
Ա՛լ կը բաւէ:

Հետաքրքիր Ուն

Յ. Գ.— Առիթը ունեցայ վեր-
ջին օրերս տեսակցելու մէկ քա-
նի Վերակազմալներու հետ, ո-
րոնք անկեղծ շնչերով վստա-
հացուցին զիս թէ իրենց կուսա-
կիցները ու և է Հայու մը քիթը
խկ արիւնտոտելու միտք չունին,
եթէ իրենց հակառակորդները
գէթ ասկէ անդին նոր ոճիրնե-
րով չը յայտնուին:

Նոյն

ԲԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ռ Ո Ւ Մ Ա Ն Ի Ա

Ռուսչաքի արտաքին գործոց նա-
խարար Մ. Պոպովնոյ երեսփոխանա-
կան ժողովոյ մէջ անցեալ օր բացա-
րեց ուսմէն կառավարութեան արտա-
շին քաղաքականութիւնը, որ մեր
ընթերցողաց նուազ հետաքրքրական
չէ:

Նախարարը յայտարարեց թէ Ռուս-
չաքի արդի ազատական կառավարու-
թիւնը արտաքին քաղաքական խնդր-
ներու մէջ, ի մասնաւորի Մամուլիոյ
խնդրոյն նկատմամբ իրեն նպատակ
ունի Օսմանեան կայսրութեան մէջ
գտնուող ուսմէն ժողովուրդին զար-
գացման ուղիները ապահովել, ինչ
որ ձեռք կը բերուի հոն եկեղեցիներ
և վարժարաններ հաստատելով:

Աւստրիոյ և Ռուսիոյ միջեւ կա-
յացած համաձայնութեան վրայ խօսե-
լով, նախարարը ըսաւ թէ, այս երկու
պետութիւններու համերաշխ շարժելուն
մէջ կը կայանայ խաղաղութեան ամ-
րապնդ ապահովութիւնը, Ընդհանուր
ստամբուլ եւրոպական պետութեանց
քաղաքականութիւնը եւ ի մասնաւորի
Աւստրիոյ և Ռուսիոյ համաձայնու-
թիւնը նպատաստուր են Ռուսչաքի շա-
հերուն:

Թուրքիոյ մասին խօսելով նախա-
րարը ըսաւ, «Ռուսչաքի այս պետու-
թեան շահերուն հակառակող ոչ մէկ
նպատակ չունի»:

«Նոյնպէս կը բացմանք Յունաստանի

հետ մտերմական յարաբերութեան մէջ
գտնուելու լինականապէս մեր օրինական
շահերը պաշտպանելով:

«Այս ժամուս Ռուսչաքի կը ցանկալ
ինչպէս բոլոր եւրոպա, խաղաղու-
թեան և Սրաքիսթի պահպանման:
Եւ այս տեսակետով Մ. Պոպովնո-
յն աւելցուց:

«Ռուսչաքի խաղաղութեան
պէտք ունի: Տասը տարիներ
խաղաղութեամբ անցնելու աւելի կար-
ժէ նախագ մը գրաւելէն: Այս տառը
տարուան մէջ Ռուսչաքի ժողովուր-
դը մէկ միլիոն աճեցաւ, նոյնպէս
հասոյթը 20 միլիոն աւելցաւ:

«Աւստրիոյ և Ռուսիոյ անկեղծ
համաձայնութիւնը, Օսմանեան կառա-
վարութեան ուսմէններու մասին առ-
ժած համաձայնութիւնը եւ ուսմէն ազ-
գութեան Պատրիարքարանէ ճանչցուի-
լը պարզապէս են որոնք կապահո-
վեն Թուրքիոյ մէջ Ռուսչաքի տղա-
ւորային և եկեղեցական գոյութիւնը:

«Ռուսչաքի մեր շահը կը պահանջէ որ
մեր քաղաքականութիւնը միայնակ
եւրոպական մեծ քաղաքականութեան»:

Ռուսչաքի նախարարին հանդիսա-
ւորապէս տուած այս բացատրութիւն-
ները կապացուցանեն ճշգրտութիւնը մեր
այն համոզումին թէ Մակեդոնիոյ քրիս-
տոնեայ ժողովուրդներու շարժումնե-
րուն բնաւ չկրնար համակրել Ռուսչա-
քի կառավարութիւնը, քանի որ ժամանա-
մի մը համար իր միակ բաղձանքն է
եւրոպական Թուրքիոյ մէջ գտնուող
քանի մը հազար բաղկացած Բուլղո-
ւրական անուանեալ գիւղացիները ուս-
մաւցնելու և զանոնք իբր ազգ ճանչ-
ցնել թուրք կառավարութեան:

Ռուսչաքի իր այս նպատակին մէջ
քանի մը տարիներէ ի վեր յաջողութիւն-
ները պատճ է ու հետզհետէ ալ կը գտ-
նէ շնորհիւ պուլկարական շարժումնե-
րուն, զորս հակակշռելու համար
Թուրք կառավարութիւնը ինքն ալ
կուզէ որ Մակեդոնիոյ Սլաւներուն
մէկ մասն ալ ուսմէն և յոյն դառ-
նայ:

Սմէն կասկածէ վեր է սա ճշմար-
տութիւնը թէ եթէ այսօր Մակեդոնիոյ
մէջ բնակող բոլոր քրիստոնեաները
միայն մէկ ազգի պատկանած ըլլային,
չատոնց թուրք իշխանութիւնը ար-
տաքսուած էր այդ երկրէն. բայց ե-
կուր տես որ Մակեդոնիոյ քրիստոն-
եաները 4-5 տարեք ազգութիւններու
կը բաժնուին, ամէն մէկը զատ զատ
ձգտումներով և միմեանց ուժերը ջլա-
տելով, միմեանց Օսմ. կառավարու-
թիւնը կը ջանայ տարբեր իրարմ ցե-
ղերը մէկ ազգութեան իրաւեղ և
այնպէս ցոյց տալ, իսկ միւս կողմէ
չը թերանար ամէն ճիշդ թափել երկրին
քրիստոնեայ բնակչութեան մէջ դեղա-
յին խրամաւոր ընդլայնելու. յոյն,

սերայ եւ ոտմէն կառավարութիւններուն բաց ասպարէզ կը թողու. եւ գիւղութիւններ կընծայէ որ անոնք իրենց ազգային բարեկամը շարունակեն մեծամասնութիւն կազմող պուլ-կարէ հասարակութիւնէն մասեր խլելով. Հետեւաբար, այդ քրիստոնեայ փոքր կառավարութիւնները իրենց այս ընթացքով ոչ թէ Մակեդոնիոյ քրիստոնեայ ցեղերուն զարգացման պայմանները կապահովեն, ինչպէս կը հարծէ Մ. Պաթիանոս, այլ աւելի կ'երկարաձգեն այն ճգնաժամային ան տանելի դրութիւնը որուն օտակ կը հեծէ անխտիր երկրին բոլոր քրիստոնեայ բնակչութիւնը, մինչդեռ ասոր զարգացումը եւ յառաջագիւղութիւնը ինքնավար Մակեդոնիա մը հաստատելով միայն կրնայ ապահովուիլ:

ՄԵՐ ԿՂԵՐԸ

Ընկերվարական ու ազգայնական գաղափարներու պաշտպան մեր կարգ մը յեղափոխականները, երբ ասպարէզ կը նստուին իրենց ականջ խուլցող բացականչութիւններով՝ Ժողովրդի ցաւերուն դարման հանդիսանալու դրաւաբար խառնուրդը չեն ուզեր հետաքրքրուիլ այնպիսի երեւոյթներով՝ որոնք իրենց այժմեականութեամբ վայրկեան աս վայրկեան դէպք կորուստը կառաջնորդեն շայն Ժողովրդի այս կամ այն մասը:

Ժողովրդի մը ազատագրութեան ծանօթ պաշտօնն ստանձնել առանց այդ Ժողովրդի անցեալն աչքի առաջ ունենալու, առանց անոր պարբերաբար կրեւան եկող ցաւերուն պատճառները քննելու կը նշանակէ ըմբռնած չըլլալ Եղեղիփոխութեան ոգին:

Համամարդկային գաղափարներով առգործած ասպարէզներու եւ բաւարարուող իրաւունքները չպաշտպանել կը նշանակէ ինքնախաբէսութեան մէջ ստորուած մնալ:

Եւստի միջավայրներու մէջ, ուր զօրաւոր դիմագրութիւնը բացակայած է, մեր ազգը անդամները կորուստ:

Ներ ունեցած է. կենդանի ապացոյց լինաստանը, եւ Ռուսական մասաւր: Եւ ո՞վ եղած է այդ կորուստներուն պատճառը՝ եթէ ոչ մեր փափկակեաց կղերականութիւնը. մեր մէջ կղերը որոշ դասակարգ մը կը ներկայացնէ, դասակարգ մը սակայն որը միշտ իր վիճակի մասին զգոհութիւն էլայտնած առանց պահ մը այդ զգոհութիւնը տեսական դարձնող սեւ սքեմէն հրաժարելու միտքն ունենալու: Անոնք կղերական դասի անարժան ներկայացուցիչները, փոխանակ եկեղեցին դիւրը բարձրացնելու, աշխատած են իրենց գրգռան ու ծոծրակը պարարտացնել:

Սյո ինչ երկրի հայ գաղութը տիրապետող տարրին ձուլուելով՝ վառագին առջեւ կը դառնուի, այն ինչ քաղաքի բողոքականները շատնալ սկսած են, ուրիշ տեղ մը հայն օտարազգիին հետ կ'ամուսնանայ եւ այլն: Ահա կարգ մը երեմիականներ, որոնք հաւանականաբար չպիտի գային մեր ջիղերը գրգռելու եթէ երբէք կղերական եւ Եղեղիփոխական դասակարգները հաճէին քիչ մը ալ ընդարձակել իրենց գործունէութեանը սահմանները Ժողովրդի բազմազան պահանջներուն հանդէպ:

Ինչու խիտ աչքով կը նայինք բողոքական Պատուելիին, երբ անի թեւին տակը պայուսակով մը տունէ տուն կը պատի, խառնութեան խառնութիւնը « Ժողովրդի մասը » քարոզելու եւ գրգռելու տարածելու համար. ինչով է յանցաւոր այդ մարդը երբ իր վրայ տրուած պարտականութիւնը կը կատարէ. կապառնէր սրմեր քահանաներուն պէս միայն անուան տոնախմբութիւններուն այցելութեան կ'ըլլէին:

Ժողովուրդը եկեղեցի չի ընտրու. ահա յաւիտեական յանգրգը քահանաներուն: Ինչու չի ընտրու. միթէ եկեղեցին դադրած է կաթնաբուրդի խաղաղէ, այլ՝ միեւնոյն եկեղեցին չ'էր որ պատճառ եղաւ մեր ազգին դարաւոր դոյրթեան պահպանման:

Ո՞վ է միջաւորը: Ինչպիսիք Հայ. եկեղեցին օրինակ անոնցով կը հարցնեմ, միմիայն կ'ունենան, պսակը եւ մեղքը՝ համար կը

պահուիլն թէ՛ ունի իր մասնաւոր դերը հայ կեանքին մէջ. եթէ ան իր կոչումին չպիտի ծառայէ, մեր կարծիքով աւելի լաւ է փակել դանդաղ քան ազգին վրայ աւելորդ բեռ մը ընել, վառել ինչ որ կ'անկալէ անկէ մեր ազգի կրօնասէր մեծամասնութիւնը՝ չկրնար գտնել հոն յաճախելով:

Իրենք ալ վիճակին պատասխանատուն գտնելու համար կ'ուզեմ երկու հակադրութիւններ մէջ բերել:

—Վարժապետը զգուշացնէ մէջ տղայ մըն է ապտակը. կը վայելէ. մանկավարժութեան հակառակ չէ՞ միթէ ապտակելը... կը քննադատեն ու կը խծեն խեղճը:

—Ընթերցարանը կէս ժամ ուշ բացուել է այսօր. գտնադատ դանդաղ վրայ կը տեղայ. վարժութիւնն է յանցաւորը. ինչու ազգ. հաստատութեան մը ղեկն ձեռքն կ'առնէ, քանի որ չպիտի կրնայ զանի կառավարիչը քննադատուիլ...:

—Հոգաբարձութիւնը կ'ըլլէ նորութիւն. մը կը մտնէ իր կազմակերպած ունէ պարահանդէսին մէջ. « Բոնֆայր »... արքայի տան... անարարողականացնող բնաւորութիւնն ունեցող նորութիւնները զարմեալ կը քննադատուի:

—Յմուրկը համարձակութիւն կուտենայ իր կողմէն կարծիք յայտնելու ունէ խնդրի մասին. շատ ձիգութիւն մարդ է, սանկ է նսնկ է... միշտ քննադատութիւն:

Կարգ եկեղեցիին կուգայ, քահանան, գլուխը կորուսած հաւու մը նման աչքերը դոցեւ լանալով՝ երկինքը ամբողջութեամբ վրայ է. իսկ թերութիւնները մատ չունին որ զանի յաւիտեական քննադատներու աչքը խոթեն:

Գնահատենք հոս կը լսեն. Եղեղիփոխութեանը, պաշտօնեցութիւնները, հաստատութիւնները որոնք չինիչ ու կրկին հանգամանք ունին, բոլորն ալ, կը կրկնեմ, հասարակաց անդամ քննադատութեան առարկան կ'ըլլան. եւ այս քննադատութիւններուն այնքան ուժգին զարկ կը տրուի նոյն իսկ յառաջդիմականներու (°) կողմէն որ մարդ պահ մը կապել տեսնելով այս վերջիններուն բուռն ոգեւորութիւնը իրենց նետուած պայքարին մէջ:

Սակայն կարեւոր է գիտնալ թէ այդ ոգեւորութիւնը ինչ ձև կ'առնայ եկեղեցիին ներս:

Ինչպէս որ ըսինք, քննադատները հոս կը լսեն:

Մեր ազատամիտ գործիչները (sic), որոնք Ժողովուրդին ցաւերը բուժելու կոչուած են, որոնք Ժողովուրդին « օգուտը » միայն կը մտածեն, ըստ իրենց աստիճանի, նախապաշարեալներու յատուկ երկեղածութեամբ մը եկեղեցի կը մտնեն ու կ'ըլլեն... ասանց լսան մը հասկցած ու սորված ըլլալու: Այսպէս շարժմանը, ամբանի, տարիներ կ'անցնեն եւ բարեփոխումը պէտք չ'ունի դար անոնք, Ժողովուրդին օգուտը հոս դրո՞ւ չունի... Եկեղեցական խնդիրներով զբաղելու իրենց համար չէ. անոնք ժամանակ չ'ունին արեւմտական խնդիրներով զբաղելու, անոնց նպատակն է « պրոլետարիատ » դասակարգը « կապիտալ » շուր ձեւ լսանելուն ազատել եւ կամ Հայրենիքը փրկել:

Ինչու չ'աչքի պէս քաղաքի մը մէջ, ուր 333 տունէ աւելի հայ գնդապետներ, որ մը օրանց Աւետարանէն կարդացուած կտոր մը չէ բացատրուած զոնէ Ժողովուրդը այս դասակարգին՝ որը սուրբ ամենէն շատ կը հետաքրքրուի սկզբնական ձևի կարեւորութեան կը տրուի ձայնը ներքինացուածութեան (երանը՝ կաթիլներու, որոնք իրենց եկեղեցիներուն մէջ դոնէ « օրկան » մը ունին հաւասարակշիւութեամբ լսողութիւնը հետաքրքրող, անստուգանաբար իրենց հանգիստ քահանաներուն բռնակը խիստ ընթացքին, եւ, որ ամենաանստանդարտ է, պատարագի ատեն պատգուած գանձանակներուն ու պիտիներուն:

Ճակնուկայութիւնը սկսած է արգէն:

Գահանան, տարօրէնակ, անդամական եղանակով մը Աւետարանը կը կարգայ. արեւոյն, շատ անգամ առանց իր կարգացած իմաստը հասկնալու, կ'ըլլէ Ժողովուրդին առջեւ բան մը կարգացած ըլլալու օրակ կատարելով գոհունակութեամբ « Ընթերցում » յայտնելով մը կը գլուխը... Ժամանակն է կը հասնի. « Առաքելոց » ըսուելուն պէս (որոշ Ժամանակ, եկե-

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԸ

Ա.

Թաջորդ օրը, Հին Հնչակեան պատգամաւորներէն ոմանք՝ վերջապէս խոստովանեցան իրենց Ժողովին ընթացքին ոչ-սրտապնդող հանգամանքը, մեղադրեցին կողմնական գործիչները եւ հաւատեցին թէ իրենք ունէ ջանք չ'պիտի խնայեն՝ միութեանը անկեղծօրէն իրականացնելու առաջադրութեամբ: Ու խնդրեցին որ դեռ եւս վերջացած հիկատենք բանակցութիւնները:

Իսկ հին հատուածի պատգամ. Ժողովին նախագահ եւ լիազօր պր. Կարապետ Մարտիրոսեան՝ հետեւեալ նամակը կը գրէր.

« Հաճեցէք իմացնել թէ ձեր գրած նամակներն ու շրջաբերականները զրկեցիք, թէ ոչ. մենք թէեւ մեր բոլոր ջանքերը չենք խնայիր այդ պատասխանին առաջ գործը լրացնել, միեւնոյն ատեն թերեւս ստիպուած ըլլանք սպասել մինչեւ այդ պատասխանը:

Կը սպասեմ ձեր պատասխանին Անկեղծ սէրս՝ Կ. Մարտիրոսեան

Նոյն յանկերգը. « Ինչուստանի մէջ մուտք չենք ունենար, պէտք է տեղի տալ ողորմաբար պատգամաւորներու բոլոր քահանայներուն »:

Նախագահ Մարտիրոսեանի այս նամակին մեր լիազօր Ժամանակին՝ պատասխանած է հետեւեալ կերպով.

« Ստացայ ձեր 24 յունուար թուակիր երկառը: « Կուզէք գիտնալ թէ նամակները եւ շրջաբերականները զրկեցիք թէ ոչ:

« Կեղբ. վարչութեան ղեկին » իր բոլոր մասնաճիւղերուն եւ հեռաւոր ընկերներուն հաղորդեց « մանրամասնութիւնը մեր բանակցութեանց, որոնց « արդիւնքը » զօրազարար ոչինչ չ'ազդեցաւ:

« Պր. Հրաչեայի ինձ ուղղած յունուար 21ի նամակէն վերջ, բացարձակ իրաւունք ունէի յուսալու, « հաւատարմութեան » ձեր պատգամ. Ժողովը վերջնական « ու վճռական որոշումի մը յանգած է. հետեւաբար « չէի կրնար մտքէս անցնել որ դարձեալ խնդրը « պիտի փոխէք » ամենայն պաշարիւնութեամբ կա- « րենալ յայտարարելով թէ Կողմնակի նոր պատ- « գամաւոր մըն ալ հասած է... »

« Յուսալով որ ձեր ուշադրութիւնէն վերացած չէ « ձեր այդ յարափոփոխ եւ անվճռական ընթացքին « շատ քիչ սրտապնդող հանգամանք. պիտի խնդրէի « որ ամեն ջանք ընէք որպէսզի ձեր մէջ նախ վերջ- « նական ու անգամաւոր համաձայնութիւն մը գո- « յանայ եւ անկէ վերջ միայն վերականգնեմք բանակ- « ցութիւնները, որոնք » այլ-պէս՝ ինչպէս տեսանք, « չ'պիտի կրնան բաղձարուած արդիւնքն ունենալ: »

« Մեր կողմի տրամադրութիւններն ու հանգում- « ները ծանօթ են ձեզ: Մեր կողմէն ո՞ր եւ է փո- « փոխութիւն, հակասութիւն կամ զօրաւորութիւն « միջնակայ այսօր տեղի չ'ունեցաւ եւ չ'պիտի ունենայ. « Ամուր, անկեղծ եւ ուղղամիտ հիմնուած վրայ

« հաստատուած միութեան մը փափաքողն ենք միշտ « Միութեան ծանօթ կէտերուն վրայ ձեր պատգա- « մաւորական Ժողովին միանգամ ընդ միշտ, միա- « համուռ համաձայնութեան միայն կախում ունի, « ռուբինն ինքնորոշ անյապաղ լուծուած: »

« Զեկք... »

Հին հատուածի երեք պատգամաւորները՝ այս անգամ եւս յայտարարեցին մեզ թէ այդ հանապա- ջօրեայ փոփոխութիւնը քանի մը անհատներու գործն է՝ որոնք անցեալէն ու ներկայէն անտեղեակ են եւ զօրք պիտի աշխատին իրենք համոզել՝ առանց նոր հերձուածի անդի տալու: Այնպէս ձեւացուցին մեզ, թէ գրեւորական կողմերը կը մղեն ողորմա- հայ պատգամաւորներուն դէմ, հրաչեայի կը դուր- ծեն եւ միշտ մեր տարամբերօրէն հայ յեղափոխա- կան հայացքներու յաղթանակին կ'ոգորին: Ի՞նչի ալ յայտարարութիւնն է, մեր ընկերներէն ոմանք ալ զրած են թէ « արիւնահեղութիւն կարելի է պա- տահի իրենց մէջ », թէ իրենց պատգամ. Ժողովը « Իրիւս մասի բաժնուած է եւ երկու կողմէն զին- եալ Ժողովի կ'ընթան »:

Կրկնեցիք դարձեալ. թէ մենք՝ մեր բանակցու- թեան միջոցին՝ չ'ողորմաբար ունինք մեր նկատու- ղութեան առջեւ, ո՞չ պարսկաճայ, ո՞չ ամերիկաճայ այլ՝ հին հատուածի Ժողովը, որ հաւաքաբար ու պաշտօնապէս ու գրաւոր պէտք է հաղորդէ մեզ իր « այր »-ն կամ « օղ »-ը:

Գիտնի մը օր վերջ, 1902 յունուար 30 ին, Հին Հնչակեան պատգամ. Ժողովին քարտուղարը հետեւեալ նամակը կը գրէր մեզ:

« Միութեան պայմանագրին պաշտօնական ստոր

դեղինքն ելլելու), տէր պապան կարգալու վրայ ըլլայ. բազմաթիւնը դուրս կը խուժէ, կարծես, սատանայէ փախչողի մը պէս, իսկ ձայնաւորները, երեւի զանոնք կեցնելու վերջին ճիգը կը թափեն «Յիշեա՛ տէր»ը կրցած-նուն չափ բարձր պոռալով:

Այս բոլորն, ահա, կը վրէպին մեր պրք. քննադատներուն աչքերէն:

Աւելի լաւ չէ՞ր ըլլար, Արժանապատիւ հայրեր, փոխանակ զերատան-նելու գերն ալ ձերկոյն միայնելու, միայն ձեր վեհ կոչման անձնատուր ըլլալէ քան զանոնք զայս անունը ալ ձեզի հանդէպ ցոյց տուած ներդրումներն ի չարք գործ չդնէիք:

Ռուսացի մասին խօսելով՝ վերոյիշեալ կէտերուն վրայ պատժ. թաղ. խորհուրդին ալ ուշադրութիւնը կը հրաւիրեմ, վասնոր իրենք ալ որոշ չափով պատասխանատու են իրերու ներկայ վիճակին:

Թող ամէն ոք ճանչնայ իր վրայ ինկած պարտականութիւնը եւ ջանայ զանիկա լի ու լի կատարելու— այս միջոցով միայն կարելի կըլլայ չարիք-ներէն մեծ մաս մը վերցնել:

ԽԱՐՈ

ԲՈՒՍՃՈՒՔ, 9 դեկտ. 1903

ՀԱՆՐԱՊԵՏ ԹՈՒՐԳԻՈՅ ՄԷՋ

Պատրիարք Նորակազմ ամերիկեան ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԱՐՅԱՄԱՐՆԵՐԸ անուն ընկերութիւնը ապեալ թուոցիկ թերթով մը մեզ կը հաղորդէ, ինքզինքն ամերիկեան միտինարական վարժա-րանի դէմ տաճկական պաշտօնականութեան կողմէն տեղի ունեցած հալածման մասին ինչ ինչ տեղեկութիւններ, ուր-կէ հետեւեալը կը քաղուի:

Վարժարանին դասուցիչներէն Թե-նեքճեան, որ ձերբակալուած էր խը-ռովարաւութեան յանցանքով, եւ ի-րեն հետ ուրիշ 34 պատուաւոր Հայեր, ինքզինքն Մեղիքի բանտը փոխադ-րուեցան: Զը նայելով որ բարեկամ անձինք ձերբ պատրաստած էին, ձեր-

բախտաւորներուն թոյլ չտրուեցաւ ա-նոնցմէ օգտուել, հապա ստիպեալ էին հետեւեալ ձայնորդել ըսելի գնացքով մը, կէս օրուան սաքի միջոցին, թե-ւերնին ուժգին ու պիւրկիսկ անոնք որ ետ կը մնային սաստիկ կը քանակոծ-ուէին:

Նոնցմէ մին Արթիւր Սեմերճեանը պատգարակով մը փոխադրեցին, զի ինքզինքն կառավարական չէինքն պատահանէն զայն վար նետելով, սրու. քննորդ կոչուած էին: Պաշտօնա-կան տեղեկագիրը կըսէ. «Զայն այն-քան չարաշար ծննդին որ մարեցաւ ինկաւ. եւ ալ կը մեռնի ըսելով, զայն 45 օրք բարձր պատուհանէն վար նե-տեցին, կարծիք տալու համար թէ փախչիլ փորձած ասին ինկեր է: Ար-ժանահաւատ վաներ կը հաստատեն որ վար նետուած գիշերը թուրք մարդիկ եւ կիներ եղկեւելոյն աղաղակներէն ի գոլթ շարժած պոռալէն պաշտօնական-րու», «Եթէ պիտի սպաննէք զայն, ներսը ըրէք այդ բանը: Ինչո՞ւ դուրս գետնը կը նետէք զայն»:

Մեղիքի գաղտնարան առանց բան-տարկեալները անտեղ, ամենն ալ քաղաքական յանցանք գտաւ, եւ-կուրք մահուան իրիկ մնացածներ ցկեանս բանտարկութեան դատապարտեց: զա-տապարտեալներն ըրարձարայոյն ա-տենի մը գիւմըցին, որով բաց դատապար-տութիւն մը տեղի ունեցաւ, ուր ներ-կայ էին հարիւրաւոր անձեր, Անգղիա-կան եւ Ամերիկեան Հիւպատոսարան-ներու ներկայացուցիչները անպաշտօն կերպիւ դատաւարութեան լիթացքին հսկելու համար:

Երկու կամ երեք ամբաստանեալներ խոստովանեցան թէ երկրէն դուրս փա-խուցած էին դադթիկ ուղող մարդիկ եւ ուրիշ երկուք կամ երեք անձեր ալ թէ այս նպատակաւ դուրս վճարած կամ խոստացած էին: Բայց յեղափո-խական գործողութիւններու անբա-տանութիւնները չկրցան ապացուցել: 35 բանտարկեալներէն 21 ը գանակո-ծուած եւ զոհողան տալանքներու ենթակուած են: Անոնցմէ մին էա-րապետ Թաշճեան Ամերիկեան բնիկ քաղաքացի է:

Ատենին մէջ կարգացուած կարծեց-

եալ խոստովանագրերէն մեծ մասը բա-տորագրեալ չէին ամբաստանեալներու կողմէն, այլ միայն այն անձերու կող-մանէ, որ զանոնք տանջանքներու ենթակեցին:

Խոստովանագրերէն մէկն - Լ Արթիւր Սեմերճեանի կողմէն Աննայի ստորագրու-թիւնը կը կրէր:

Այս կինը, երկու օր երկու գիշեր պահել են ոստիկանատան մէջ, ուր լիկեր եւ ծեծեր են զայն եւ այդպէսով ստորագրել տուած են անոր յիշեալ թուղթը:

Ուրիշ երկու խոստովանագրեր ալ ստորագրուած են 19 տարեկան երկու պատանիներէ, որոնք խոստովանե-ցան թէ տաջանքներու հետեւանքով ստորագրած էին:

Այս բոլորը ինքզինքն կարգ մը Տա-ճիկ պաշտօնականներու գործն է, Պոլ-սէն տրուած հրահանգներու համաձայն եւ ուղղուած է մասնաւորապէս այն տեղի Ամերիկեան վարժարանին դէմ: Այս բանը ստուգուեցաւ հետեւեալ կարգ մը ամբաստանեալներու վկայու-թիւններէն, որ ստակալի գանակուած-թիւնը բռնադատուեցան ըսելու որ Տր. Պաշեմ աւագ միտինարը, Հնչակեան եւ Գրոշակեան մասնախումբներուն նա-խագահն է, թէ Ամերիկայէն դրամ ղէնք, եւ դրոշիչ գրուածներ ստացած է եւ ցրուած ուսուցիչ Թեմեքճեանի եւ Եփրատ վարժարանի ուրիշ ուսու-ցիչներու միջոցաւ:

Ասոր նման վկայութիւն մըն ալ Թե-նեքճեանէն առնելու համար հինգ օր հինգ գիշեր արթնուն պահած են եւ հնչակեան կանչի ծխախոտով տո-ւեր են, որուն պատճառաւ ամբի-մը չափ յիմարացի է:

Նոյն այս պաշտօնականներ ժողով մը ըրած եւ չինձու տօքիւմէններ զրկել են Պոլիս, միտինարներուն եւ թէ բանտարկեալներու մասին, յայտարա-րելով թէ եթէ այս բանտարկեալները չի դատապարտուին, ներքին խռովու-թիւններ պիտի ծագին, որուն պա-տասխանատուն իրերը չեն կրնար բաւել: Կը ջանան իրաւունքը հայե-րուն դէմ գրգռել յայտարարելով թէ 4,000 հայ յեղափոխականներ որոս-տանմանալիս են թիւրքիս անցիւ են:

Ինչ ժամանակ առաջ ալ փոխադրե-վարժարանին կրակ տալ:

Այս գրոյցը Տիգրանակերտի մէջ ալ կը շրջի: Այս լուրերը Մակեդոն-հայէն եկած լուրերուն հետ մեկտեղ ինչպէս նաեւ կենդանիներու վրայ դրուած նոր տուրքերը չափազանց գրգռել են Գիւրտերը, որոնք զենքեր կամարեն: Թիւրքերը բացէ բաց կըսեն թէ շատ չանցած ուրիշ կոտո-րած մը պիտի ընեն:

Սոյն տեղեկագրերը կըսէ թէ Սասուն-նի մէջ յայտնի ջարդ մը տեղի ունե-ցիւ է զինուորներու եւ քրիստոնէ կողմէն:

ԱԶԳԱՅԻՆ

Ս. Լ. ՋԱՄԻՆԻՆԻ կը գրեն Նար Դար ի թէ Գեղարդի մէջ սպան-նուած Դաւիթ վարդապետը սպաննողները բռնուած են, ո-րոնք Գիւրտեր են. կրտսի թէ այդ Գիւրտերը 60 ռուպլի ստա-ցել են սպանութիւնը կատարե-լու համար:

— Երեւանի քաղաքապետ ընտ-րուած է Տ. Գարբիէլ Մնացա-կանեան:

— Երեւանի Պոլսոյ Պատր. փոխանորդ Տ. Գեորգ եպիսկ. հրաժարել է իր պաշտօնէն: Վանքին հաշուական եւ մատա-կարական ծանօթ խնդիրներուն կարգադրութեան համար Տ. Գե-որգ եպիսկ. ի այս հրաժարը անժամակ կը դառնենք, եւ կը կարծենք թէ Պոլսոյ պատրիար-քաւանի եւ Տ. Գեորգ եպիսկ. միջե-ան համաձայնութիւն ծագած ըլ-լայ:

ԱՏՐԱՏԱԿԱՆԻ առաջնորդ Տ. Եղիշ Վ. Մուրատեան պաշտօնէն վերջապէս արձակուել եւ իր ծնն-դավայրը մեկնել է: Այդ պաշ-

«Բարեկամները կատարելու համար, կը փութանք «հաղորդել ձեզ որ հաճիք վաղը, երեկոյն ժամը 6ին «անպատճառ այնտեղ լինել: Կը ցաւինք որ այս «յապագու մը, հակառակ մեր բուռն ցանկութեան «տեղի ունեցաւ»:

Այս նամակը գրեթէ կրկնութիւնն էր պր. Հը-րաչիայի ծանօթ նամակին, ուր նոյնպէս յայտարար-ուած էր թէ՝ «սարտափելի գրութիւնը յետոյ»՝ ա-մէն բան վերջացած է եւ որմէն վերջ սակայն կըր-ցան ամէն որոշում եւ յանձնառութիւն ետ առնել յայտարարելով թէ

«Կովկասէն պատգամաւոր եկած է»:

Ուստի՝ որպէսզի միեւնոյն կատարելագործութիւնը չի կարողանան կրկնել՝ այս անգամ, հին հաստա-ծի պատգամ. ժողովին ուղղուած նամակով մը պա-հանջեցինք, ի միջի այլոց, որ դրուելու բացառութիւն մեզ, թէ ինչ պէտք է հասկնա՞նք մենք իրենց «ա-մէն բան կարգադրուած է» խօսքէն, եւ թէ՛ ինչ-պէս վերջացած է «Հնչակ»ի սեփականատիրութեան պարագան: Պահանջեցինք նաեւ որպէսզի մեզ յանձ-նուել ընդօրինակութիւնը գտնէ՝ այն օրինական թուղ-թերուն, որոնցմով կը պնդէին թէ թերթը կուսակ-ցութեան անձեռնմխելի սեփականութիւնը դարձու-ցած են նորէն, եւ զորո խոստացած էին մեզ գրկել:

Նորէն յուսախաբութիւն: Ու ստիկա չորրորդն էր: Այս անգամ ալ հաստատուեցաւ թէ՛ «ոչ մէկ բան վերջացած չէ տակաւին»: Խոստացուած թուղթերը չկրցան տալ եւ խոստովանեցան թէ այդ գործողու-թիւնները գեւ նոր պիտի սկսէին:

Հին հաստատու յատգամ. ժողովին նախագահը պր. Կարապետ Մարտիրոսն՝ անձամբ ներկայացաւ

մեզ եւ յայտարարեց, թէ «Հնչակ»ը Աւետիս Նազար-բէկեանէն առնուած է վերջապէս. եւ՝ ատոր իբր ապացոյց՝ մեզի ցոյց տուաւ Քրանտերէն նամակ մը, սրուն թարգմանութիւնը հետեւեալն է.

«Պա՛րոն,

«Ներկայիւս պատիւ ունիմ ձեզ յայտարարելու, թէ Հնչակեան կուսակցութեան կեդր. օրկան «Հնչ-ակ» թերթի արձանագրութեան իրաւունքէս կը հը-րաժարեմ յողուտ անուններուն այն երեք անձանց, որոնք ձեզ պիտի յանձնեն ներկայ գրութիւնս:

Ա. ՆԱԶԱՐԲԵԿ

Բարեկ, 19 Յունուար 1903

Ոչ փաստաբան, ոչ օրէնսգէտ ըլլալու պէտք կար անմիջապէս հասկնալու համար բովանդակ ոչ-չութիւնն այս երկրորդին: Կը կարծէինք որ բացառ-րկու պէտք չպիտի ունենայինք եւ նախագահ պր. Կարապետը՝ քանի մը խօսքով պիտի համոզուէր, թէ չարաշար խաբուած են թէ՛ ինքը եւ թէ՛ իր ըն-կերները՝ եթէ երբէք ինքզինքն «Հնչակ»ին տէր դարձա՞նք կը կարծեն այդ անխնայ թուղթին գորու-թեամբ՝ որ հասցէ իսկ չունի, եւ որուն մէջ ա-նուաններն անգամ նշանակուած չեն այն մարդոց, որոնց իբր թէ կը փոխանցէ «Հնչակ»ի «ոչ թէ սե-փականատիրութեան»՝ այլ արձանագրութեան իրա-ւունքը: Դիտել տուինք թէ պր. Աւետիս Նազար-բէկեան Գճի դատաւարութեան վճռագրով իր անձին սեփականութիւնը դարձուցած է «Հնչակ»ը եւ ու-րիշ ոչ ոք կրնայ սեփականատէր դառնալ՝ մինչեւ որ պր. Աւետիս Նազարբէկեան՝ առեւտրի բոլոր օրինական ձեւակերպութիւններով չծախէ զայն ու-րիշին:

Պր. Կարապետ կը պնդէր սակայն, թէ փա-տարանը ամէն կերպով հաւատարմ է որ այդ թուղ-թը բաւական է «Հնչակ»ին սեփականատէր դառնա-լու համար: Աս ալ նոր սուտ մը, զոր յետոյ հա-տատեցինք՝ իր միւս մէկ քանի ընկերներուն հետ՝ մե՛նք ալ միասին փաստաբանին ներկայաւարով:

Շարք մը այսպիսի անարժէք, երկդիմ եւ ա-նուղղափոխ կատակերգութիւններ փորձելէ վերջ, հին հատուածի պատգամաւորներէն երկուքը՝ Կո-րապետ Մարտիրոսն եւ Սաղուստի Սաղաթիւլ յայ-տարարեցին. թէ «Հնչակ»ի սեփականատիրութիւնը պաշտօնապէս իրենց անունին փոխանցուած է, եւ՝ բաւական երկար ու յետադարձ ու քաջքուք վի-ճաբանութիւններէ վերջ՝ հաճեցան նաեւ խոստովա-նել, թէ գործնական եւ ապահով միակ ելքն է՝ մեր պահանջման համաձայն՝ «Հնչակ»ի համար եր-կու կողմէն հաւասար թուով մարդիկ նշանակել իբր սեփականատէր:

(Նարանակերի)

տօնին կոչուեց և առժամանակեայ կերպով Տ. Մեսրոպ արքեպիսկոպոստական :

Կիլիկիոյ Կաթողիկոսը գրած է Պատրիարքարանի թէ Պապականութիւնը Տ. Աբրահամ եպ. Մամիկոնեանը ճարձհանէր, Մանգըլըզի և Աշոտի կաթողիկ. փոխանորդ նշանակած է: Այս եկեղեցականը բաւական ատենէ ի վեր անպաշտօն Պոլիս մնալով անհատներու նպատակով կ'ապրի եղեր :

— Եւրոպիոյ Ազգային խանութէն մեծագոյնը ուր հայ եղբայրները կը գործէին, նոյնմ: 25 ին ամբողջովին այրած է: Այդ ընդարձակ խանը շուրջ 2000 սակիով կառուցուած էր, որուն հասոյթին կէսը ազգ. վարժարաններուն և միւս կէսը ազգատաց կը յատկանար, խանին մէջ գործող ազգայիններուն անհատական փնտրի գումարը 5090 ոսկի կը հասնէ :

ՊԱՍՏԱՆ Խուսնական գետնային Մ. Լահայարի անցեալ շարժում իր պաշտօնատեղին վերադարձած ըլլալով, Պատրիարքը հարկ եղած բանակցութիւնը այս օրեր պիտի կատարէ, Տ. Վահան Վ. ի պաշտօնը ճանչցնելու համար ուսմէն կառավարութեան :

Պալսոյ թերթերը այս լուրը հաղորդելով վարժանք կը յայտնեն թէ Տ. Վահան Վ. ինչու կը յապաղեցնէ Պալսարիոյ Առաջնորդին ուղեւորութեան մասին անհրաժեշտ գատուած միջոցները :

— Բղիի Խօշքար գիւղէն Պետրոս Բաջեան որ 4 ամիս առաջ հայրենիքէն Ամերիկայ գացած էր ու Սէնթ Լուիզ քաղաքը դարձարանի մը մէջ կը բանէր, իրիկուն մը տուն դարձած ատեն երկաթուղիի կառախումբին բաղունով ինկած մեռած է: Երկաթուղիի ընկերութեան օրէնքին համեմատ արկածելոյն ընտանիքին 5000 տոլար կը վճարուի եղբայրացի դժբաղդաբար արկածը վկայող ականատեսներ կը պակսին կըսէ մեր լրատուն :

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹ

Թ Ի Ի Ր Ք Ի Ա

Սրահայոյ 14 դեկտմ.

Իսլահատ միւստախի օլան էլիլիէր պուկիւն թէքարը խարիճիէ նաղըրընա թահրիբէն լիսանէն մուէսսի միւրաճաթլար խէրէք, Ժանտարմա գօմանտանըղընա պիր Իթալիալը Ժէնէրալըն նասպ ու թալիսի թալէպ իթալիէր, վէ պու իշ էկէր գըսսա պիր միւստէթ զարֆընտա իճրա օլընմաղ իսէ, էլիլիէր քէնտիլէրի պու մէսէլլէի էլէ

ալաճաղարընը իլալէթէն իսթար իթալիէր :

Պու կիւն Երուզղտա ֆէվզէլատէ մէճլիս թէճէմիլ Խտէյօր : — Աֆրիգա սահիլէրինտէ գօրէլա իլլէթի գուհուրա կէլմիշ օլտըղընտան իրապօլստտան կիտէնլէրէ 5 կիւն գարանթիւնա թախսիս օլընտըղը Սթանպօլտան պիրտիլիյօր :

— Աթանա Պիւկարըն ալտըլը մալիւմաթ իւզըրէ, ախիբէն Տիարպէքիբէ սիւրկիւն կէօնտէրիլմիշ օլան 126 պուկարլարտան 7 սի եօլտա էօլմիւշ վէ 8 ի Տիարպէքիբէ եթիլմիշէլէրինտէ էօլմիւշլէր վէ պիր չօղլարը տալի խասթա ըլմիւշլար, զիւրա թիւք մէմուր վէ զապթիլէլէրի եօլտա օ' սէֆիլլէրէ բէք չօղ եղա ու ճէֆա վէրմիլլէր վէ աճ սաղլամըլլար :

ՏԱՆԻԼԻ

Պալկար Մալիյէ նէզարէթիին Սօպրանիէյէ թագաւոր իթալիի 1904 սէնէնին ռումուլ պիւտճէսի 104,900,000 ֆր. մէսարիթ վէ 106,163,400 ֆր. վարտաթ կէօնթէրիլօր, եանի 1, 283,400 ֆր. արթիյօր :

Մէարիթ(կրթական) նէզարէթի իշիւն 9,938,420 ֆր. չըգան սէնէ 8,367,934 ֆր. ըտը :

Տախիլիյէ նէզարէթի իշիւն 7, 063,502 ֆր. եանի եարըմ միլիոն ֆր. ֆաղա :

Հարպիյէ նէզարէթիին էէնի սէնէ իշիւն 26,283,463 ֆր. գապուլ օլընտը. չըգան սէնէ 23,310,362 ֆր. ըտը :

— Պրանտանըն մէճլիսի մէպուսանընտա Մ. Կերէն սիւվալ իթալի խարիճիէ նաղըրը Մ. Տէլգասէյէ քի Պալկարիա հիւքիւմէթի Պրանտան կէօնտէրիլէն իբէք պէօնէլի թօնումունը իշէրի գապուլ իթմէմէքլէ ֆրանսըլլարըն թիճարէթիին մանի օլտըղը չարտէ հիւքիւմէթ նէթ թէտպիլ իթթիլաղ իթմիշ տիր. Մ. Տէլգասէ ճէվապէն, Պալկարիանըն էէնի գանունը մուճէպիլնճէ պու մէսէլլէ հալլ օլընմըլ տըր, վէ Պրանտալը թիւճարլար օ եօլտա մալլէր Պալկարիայա իտխալ իթմէյէ սէրպէթ տիրլէր) տէտի :

— Հարպիյէ նաղըրը թէրթիլ իթմիշ օլտըղը աքթէրիյէ պիւտճէսիին Սօպրանիէյէ թագաւոր իլէ պիւս միւզէքէրէ տյէն գապուլ օլընմաւընը թէքլիթ իթալիլինտէն սոլայը, մուխալիֆ ֆըրգալարտան օլան մէպուսար շէտիտէն բրօթէսթ իթալիլէր վէ շախսի հաղարէթիլէր տալի վուգու պուլտըղը սէպէպլէ մուխալիֆ օլանլար Սօպրանիէ սալօնընը պըրապուլ չըգմըլլար : Պաղաթ հիւքիւմէթ թարաֆտարը պուլընան էքթէրիլէ իշէ տէվաթ իտէրէք, հէմ հարպիյէ պիւտճէ

սինի վէ հէմտէ խարիճիլէ պիւտճէսիին այնէն գապուլ վէ թասաթ էլլէմիլլէր տիր :

— Մաքթիսիա գօմիթէսի ըէյիլէրինտէն Մ. Աթանասովըն վէ Սարաֆովըն եէնիտէն Պալկարիայա պիր չօղ սիւս վէ մուհիմաթը հարպիյէ կէթիլմիշ օլտըղլարընա վէ պիր թագըմ Պրանտըլ, ինկիլիզ վէ իթալիալըլարըն գօմիթաճըլար իլէ պիրլէնմիշ օլմալարընա տալի Պաղը Ալիին պէյանաթը Աման Պիւկար թէքլիլ իտէյօր :

Բ Ա Ն Ա Մ Ա

Եէնի թէքլի օլընան Բանաֆա ճուհուրիլէթի մէվզըմ միւնասիլլէթլէ պիր տալի գան տէքիւլմէքսիլլէն գալի թէմէլլէր իւզէրինէ պիւսալալը օլըյօր : Բանաֆա պուլտան պիր գալայ էլլէլ Քօլօպիա տէվլէթիին պիր վիւլայէթիին թէքլի իթմէքտէ իքէն պու կիւն սէրպէթ վէ միւսթագիլ պիր հիւքիւմէթ օլմալ տըր :

Իքի պահըր մուհիթի (պլիսանոս) պիրլէյտիրմէք վէ Շիւսալի վէ ճէնուպի Արիկիա գըթալարը պիր գանալ իլէ այլըրուպտէ սէյահաթա վէ թիւճարլըղա սահուլէթի եօլ աչմաղ իշիւն Մ. Ամերիկա տէվլէթի Բանաֆանըն էէնի ճուհուրիլէթիին Քօլօպիա հիւքիւմէթիին գարըր մուհաֆաղա էլլէմէլի քէնտիլիլէ վաղիթէ տտ իթալի. Պու իսէ Մ. Ամերիկանըն թէհտիտինէ գարըր Բանաֆալըղա իւզէրինէ աքթըր վէ վարօր եօլալալա ճէսարէթ իտէմէյուպ, տիկէր Ամերիկա վէ էլլըրա տէվլէթիլէրին հիւսայէ վէ մուսթէթիլէն տալլէթ օլուտու. «Փաղաթ պօլ. . . հէր թարաֆտան «պիր շէյ եալալալըղ» ճէվապը վէրիլտիքտէն մաաաա, Ալմանիա Մ. Ամերիկանըն միւստալէսիին հաղըր կէօնտի. իթալիա վէ ինկիլիթէրա Բանաֆա ճուհուրիլէթիին ըստէն թատաթ իթալիլէր :

Պաղաթ իլլէր պու մէքքէպտէ իքէն Քօլօպիա հիւքիւմէթի իտտաալընա սէպաթ կէօնտէրիլէր տէ տիր. Քօլօպիա ճուհուրիլէթ ըէյիլի Մ. Մաքթէն քէնտի պիւթիւն սէյիլէթ ու գալլէթիին մուհարէպէյէ հասր իտէյօր. պու սէպէպլէ բալիթալթը օլան Պուկթա շէհրիլտէ հէյէճան հաղըր օլմալ տըր : Պու մէսէլլէտէն սոլայը Վալիլիթօնա կէօնտէրիլմիշ օլան մուրախա ժէնէրալ Ռիյէ Քօլօպիա հիւքիւմէթիին շու մաալտա պիր թէլէկրաթ վէրմիշ տիր. «Բանաֆա իլէ մուհարէպէյէ գըլաթ իթմէք Մ. Արիկիայա գարըր իլանէ հարպ տէմէք տիր :

Վէ լաքին ժէնէրալ Ռիյէնին պու թէլէկրաթ սէմէրէսիլ գալտըրընտան, քէնտիլի պիլլաթ

Քօլօպիայա կիտուպ, վաթանտալարընը մուհարէպէյէ կէրի տուրմաթ իշիւն գանտըրմաթ էքթէրընտա ըմըլ. զիւրա աքսի հալլինտէ Քօլօպիալըլար Պօթըլէրին հալլինէ կիրիֆտար օլաճաղար :

Ս Ի Ի Թ Լ Ե Լ Կ Լ Ի Ե Լ

Պրանտա վէ իթալիա տէվլէթլէրի պէյնիտէ գուհուրա կէլմէսի մէօհթէմիլ օլան մէսէլլէլէրի սուլհէն հալլ իտէպիլմէք մապգստի իլէ հէյէթի հարթիլէ հուգուրընտա թէպլիլէ օլընմաւը իշիւն պիր մուսթէլլէնալէ իմզալանմըլ տըր : Պուտան էվլէլայըր մաալտա պիր մուսթէլլէ տալի ինկիլիթէրա վէ Պրանտա պէյնիտէ իմզալանմըլ օլմալլէ, էն զիյալտէ սէրպէսիլլէթ թարաֆտարը օլան շու իւզ պէյիլէք տէվլէթլէրին պու թարիլլէ մուհարէպէտէն սաղընմալարը վէ իթթիլիլէ հասըր իթմէլլէրի պիր կիւն մէպալիթ ալլընտա պուլընան պիւթիւն միլլէթլէրին սա տէթիլիլէ տալի թէհտին իտէպլլէքէք գանն իտէրիլլէ :

— Իուսիանըն թէքլիլլէ ճարօն պիր ճէվապիւմէ կէօնտ միշ օլուպ, Մանչուրիատա ալթիթանըն սէրպէթ պըրաղըլմասընը թալէպ իթմիշ ինէտէրուսաքթէրընին օլաաան չըգմալարընը թէքլիլլէ իթմէլլէրի Ռուս կաղէթալարը ճարօնըն ճէվապիւմէսիին մէմուսիլլէթպալալ տտ իտէյօրլար :

Թ Ի Ի Զ Ճ Ա Ր Թ Ե

ՎԱՌԵԱ, 13 Դեկտեմբեր	
ԶԱՄԻՐԵ	
ՊՈՒՂՏԱՅ	54-59 լիպ. 8-10/10,80
Արապա	52-60 լիպ. 8,10/8,80
ԱՐԻԱ	
Վալիս 100 քիւ	8,60/8,60
Արապա 42-45 լիպ.	4,80/5,20
ԵՌԻԱՅ արապա 33/36 լպ.	4,80/5,90
Վալիս 100 քիւ	9,40/9,60
ՅԱՍՈՒԼԵԱ	100 քիւ 17/18-
Արապա 100 քիւ	18-22
ՏՈՐԸ արապա	57/59 5,80 6,60
ՔՕԼՈՁ արապա	8,80/10-40
ՄԻՍԻՐ Վալիս	6-40/6-70
ԶԱՎԱԿ	
Վալիս	48-55 լիպ. 6-6,70
Արապա	48/55 լիպ. 6-20/6-80
Կիւնտէ 80-90 լիպ.	կէլլէքտէ վալիս 50-80 արապա կէլլէքտէ վալիս մուսթէլլէսի նաթիլէն 20 ֆր. արապա մուսթէլլէսի նաթիլէն 20-80

ՍՍՐՐՈՅԻՅԵ

Նարալէն 20, 60 ֆրանք	
Օսմ. լիւրալը 22, 95 ալթուն ֆրանք	
ՊԻՒՄԻԼԵ	
Վարտա լիպապիտա պաղալիւ մալլէրին պու կիւնէք ֆիլպթը, ալթոյ ֆրանք իլէ :	
ՊԱՀՎԵ	1,70/1,95
Շէլէթի նէմցէ	59
Շէլէթի (քէսմի) սանաղը	30,80
ԲԻՐԻՆՃ ֆիլպթ չուվալը	39,—
» ճարօն »	38,—
» Ինկիլիլ »	29,—
» Բիլլի »	55 ֆր.
ԿԱԶ սանաղը	12,—
Չէթիլի նաղը քիւ	80-90
ԵՌԻԱՅ 100 ասէն	4,20-60
ԿՈՒՐՈՒ Իւզիւմ	28